

Några aspekter på dess tillkomst och innehåll

Utgångsläget

Den evangelisk-lutherska kyrkan i S. Rhodesia, (ELCSR), fick sin nya konstitution år 1962. I mars 1963 undertecknades det dokument (»Document of Agreement»), (DA), som reglerar förhållandet mellan kyrkan och Svenska Kyrkans Mission, (SKM). Därmed är ett arbete slutfört, vars början sträcker sig tillbaka till slutet av 1930-talet, och som då resulterade i 1941 års konstitution.

Här skall några aspekter ges med avseende på *behovet* av en ny konstitution, arbetet med *utarbetandet* av den, samt *innehållet* i den nya konstitutionen. Missionens ställning och förhållande till kyrkan skall också något belysas genom en jämförelse mellan konstitutionen och DA.

Kort historik

År 1900 beslöt Svenska Kyrkans Missionsstyrelse (Styrelsen) att missionsarbete skulle upptas i S. Rhodesia. När arbetet började skedde det med zulufältet som utgångspunkt. Det betraktades till en början som en utvidgning av missionen i Sydafrika. Därifrån leddes arbetet. När rhodesiafältet 1921 fick sitt eget missionsråd sorterade detta de första åren under ordföranden på zulufältet. Fram till 1924 hade arbetet en relativt blygsam omfattning, vad antalet samtidigt där verksamma missionärer beträffar. Likväl hade antalet infödda evangelister och lärare då stigit till 40 – varav de flesta dock helt saknade utbildning. Nio år senare – 1933 – kunde man börja hålla kyrkostämmor och gemensamma evangelistmöten. Man

hade även börjat utse församlingsäldste för flera stationer – äldsteinstitutionen hade överförts från Zulukyrkan, som vid denna tid hade en väl utvecklad församlingsorganisation. I samband med att församlingsäldste utsågs valdes också en kassör för församlingens kassa. Ett par år senare hölls det första synodalmötet (1935). Man beslöt att ett synodalaråd skulle tillsättas (»Muromo»), med representanter för de fem huvudförsamlingarna. Detta skulle handha frågor av andlig och ekonomisk art, som rörde kyrkan, samt förbereda nästa synodalmöte. Nyårsdagen 1936 höll synodalarådet sitt första sammanträde. Till ordförande utsågs en av de afrikanska lärarna och till sekreterare en av evangelisterna. (Någon afrikansk präst fanns då ännu inte.) Därmed hade såväl synoden som synodalarådet en afrikan som ordförande och en afrikan som sekreterare. Missionens ordförande hade visserligen också säte och stämma i synodalarådet (och synoden), med vetorätt, om så skulle behövas, men hans uppgift var framför allt att vara rådgivare. Viktiga uppgifter förestod. Till dessa hörde i första hand att utarbeta en konstitution för kyrkan.

Kyrkans första konstitution

Ett utkast till stadgar för kyrkan hade gjorts upp av pastor Josia Hove, (prästvigd 1937). Detta utkast bearbetades av missionsrådet och vidarebefordrades därefter till Missionsstyrelsen i Uppsala. Sedan styrelsen behandlat förslaget och därvid tillagt bestämmelser om biskopsämbetets införande och om biskopens funktioner, samt för sin del antagit förslaget, översändes det till kyrkan i Rhodesia för synodens avgörande. I en bifogad skrivelse säger sig styrelsen vara övertygad om att kyrkobilddningen i Rhodesia nått en sådan stadga, att man redan nu borde fatta frågan om en egen biskop klart i sikte. Skrivelsen, undertecknad den 4 mars 1941, skickades jämte det reviderade förslaget till synoden för dess avgörande. Synoden antog förslaget, inklusive bestämmelsen, att kyrkan skulle

ha en biskop som sin ledare. Däremot avvisades paragraferna om biskopens ställning och funktioner. Resultatet blev att kyrkans konstitution visserligen erkände kyrkan såsom episkopal, men att den trots detta saknade bestämmelser om hur biskopen skulle tillsättas och om hans ställning och funktioner. Denna brist i konstitutionen kom senare att vid flera tillfällen inverka på biskopsfrågans behandling.

Att av detta synodens ställningstagande dra några slutsatser om kyrkans och afrikanernas inställning till biskopsämbetet, är emellertid av olika skäl, som vi inte här kan gå in på, knäpast möjligt.

Den antagna konstitutionen fick emellertid tjäna kyrkan under två betydelsefulla årtioner och så bidraga till att en god grund blev lagd för kyrkans fortsatta växt.

Behovet av en ny konstitution. Några huvudorsaker.

Att det fanns allvarliga brister i den gamla konstitutionen, framgår av vad som ovan sagts om avsaknaden av bestämmelser om biskopstillsättning och biskopens ställning och uppgifter. Detta tog sig också snart uttryck i begäran om att frågan skulle lösas. Att *frågan om en egen biskop* för Rhodesiakyrkan gång på gång var föremål för diskussion, visar att den, i varje fall för missionärskåren framstod som en fråga av första ordningen. Visitationsrapporten 1946 uppehåller sig ingående vid detta. Vid visitationen fördes den frågan fram som en huvudfråga, framhåller missionsdirektor Bäfverfeldt i sin visitationsrapport. Det rädde en allmän önskan att biskop skulle tillsättas då val av ordförande nästa gång skulle förrättas på fältet. Särskilt framhölls vikten av att en blivande biskop stod som ledare för såväl missionsarbetet som för den inhemska kyrkan. Man hävdade att »*diarki på missionsfältet måste undvikas*» och yrkade på större frihet för fältledningen.

Här måste vi förbigå den ingående diskussion i denna fråga, som under de följande åren förekom i olika sammanhang. Det

förtjänar emellertid att observeras, att missionärskonferensen bestämt hävdade att frågan kunde lösas inom den gällande konstitutionens ram. Konstitutionen behövde bara ändras på en punkt, så att biskopen skulle bli synodens och synodalsrådets självskrivne ordförande.

Det fanns också andra argument i debatten. Styrelsen synes ha menat, att det var omöjligt att förfara så, som missionärskonferensen ville göra gällande. Det resonemang som förs verkar emellertid föga övertygande och skall inte tas upp här.

Frågan om en revidering av konstitutionen togs i ett annat sammanhang upp av pastor Josia Hove i samband med att de afrikanska prästernas ekonomiska villkor diskuterades. Sammanhanget visar att det är principen om (den afrikanska) *kyrkans självunderhåll* som åsyftas. Afrikanernas självbestämmanderätt skulle sträcka sig så långt som deras förmåga att svara för de ekonomiska konsekvenserna. Det tycks vara denna princip pastor Hove syftar på med sitt förslag om konstitutionens revidering.

Med tiden blev det sålunda alltmer uppenbart att den gamla konstitutionen inte var tillräcklig. Den täckte inte de nya problem och frågeställningar som uppkommit. Det gällde frågan om *förhållandet mellan mission och kyrka* över huvud taget. Med denna hängde de övriga frågorna nära samman. De behövde lösas i ett sammanhang. Det kom också att bli så, även om biskopsämbetets tillsättande blev den sten som satte igång det övriga.

Kanske borde ytterligare en faktor anföras som orsak till behovet av en ny konstitution: den allmänkyrkliga utvecklingen. Överallt i världen pågick samtidigt en liknande utveckling i riktning mot upprättandet av i förhållande till »moderkyrkorna» helt självständiga kyrkor. Tamulkyrkan i Indien hade redan i slutet av 1940-talet blivit helt självständig i förhållande till Svenska Kyrkan. I Sydafrika (Zulukyrkan) och i Tanganyika (Hayakyrkan) blev ungefär samtidigt samma frågor aktuella. Givetvis har det lutherska samarbetet här medverkat. Den lutherska fortbildningskursen för missionärer i Bos-

sey 1955 har väl jämte de allafrikanska lutherska konferenserna i Marangu, Tanganyika, 1955, i Nigeria 1958 och på Madagaskar 1960 bidragit till att föra tanken på »dotterkyrkornas» självständighet närmare sitt mål. Genom den politiska frigörelsesträvan har utvecklingen säkert påskyndats.

En ny situation

I ett föredrag i Uppsala i januari 1958 redogjorde missionsdirektor Bäfverfeldt för hur man var i färd med att »tänka om» beträffande förhållandet mission – kyrka. Med hänvisning till vad som därvidlag redan skett i Indien säger han att planer med samma syfte nu diskuterades även för kyrkorna i Sydafrika, Rhodesia och Tanganyika. Kyrkan borde redan nu få sin självständiga organisation klart fixerad, en organisation som kunde bestå för kyrkans del, även om missionen inte direkt på samma sätt som förut vore med i ledningen (SKM årsb. 1958, s. 41).

Styrelsen beslöt i mars 1958 att val av biskop för Rhodesia-kyrkan skulle ske, under vissa förutsättningar, som gällde reglerna för valet och den följande utnämningen. Samtidigt hade styrelsen beslutat om utarbetande av förslag till regler för förhållandet mellan kyrkan och missionen. Sedan synoden godkänt styrelsens förslag beträffande reglerna för valet, ägde biskopsval rum. Reglerna innebar att styrelsen hade utnämningsrätt.

I januari 1959 tillträdde den utnämnde biskopen, prosten Arvid Albrektson, sitt ämbete. Därmed inträdde en ny situation i förhållandet kyrka – mission. Förut hade förhållandet präglats av att de två hölls isär, åtminstone formellt. Kyrkan hade sin ordförande, missionen hade sin. Missionen hade sin budget, kyrkan hade sin. Missionärerna hörde på ett sätt inte till kyrkan: de hade ingen rösträtt i kyrkan och kunde, med vissa undantag, inte väljas till förtroendeuppdrag i kyrkan. Afrikanerna å sin sida hade inget direkt inflytande vid avgö-

randet av frågor som sorterade under missionen – i första hand sjukvård och högre skolor samt överhuvud taget i frågor där missionen svarade för ekonomin.

Men i och med biskopsämbetets tillsättande stod såväl kyrkan som missionen på fältet under biskopens direkta ledning. Därmed aktualiserades frågan om biskopens arbetsbörda, med vilken frågan om en omorganisation av förhållandet mellan kyrkan och missionen hörde nära samman.

Förhandlingarna om den nya konstitutionen

Frågan om en revision av konstitutionen togs i mars 1959 upp av såväl synodalarrådet som missionsrådet. Det gällde närmast att minska biskopens arbetsbörda genom att överföra en del av hans tidigare uppgifter på andra. Vidare skulle representanter för olika arbetsgrenar till den kommande missionärskonferensen inkomma med synpunkter på biskopens arbetsuppgifter. Frågan skulle där diskuteras, dels principiellt, dels med tanke på de administrativa uppgifternas fördelning mellan kyrkan och missionen, resp. inom missionen. Det anges att frågan togs upp på styrelsens uppmaning. Vad synodalarrådet beträffar så beslöt man där att hänvisa frågan till den kommande synoden.

Vid missionärskonferensen 1959 behandlades frågan utförligt i enlighet med ovan angivna riktlinjer. En noggrann analys gjordes av läget, både principiellt om förhållandet kyrka – mission, och med praktiska förslag till uppgifternas fördelning. Den principiella frågan belystes utifrån dess bibliska, sociologiska och nationella aspekter. Ifråga om de administrativa uppgifternas fördelning framlades förslag till en omorganisation. Förslaget innebar i stort sett följande:

- (a) Synodalarrådet och synoden skulle fortsätta att fungera i stort sett som förut.
- (b) Skollkommittén skulle utbyggas.
- (c) Ett sjukhusråd skulle upprättas.

I dessa tre *råd* (Church Board, School Board och Medical Board) skulle medlemmarna väljas mera efter kvalifikationer än efter hudfärg. Beslutande organ skulle bilda ett gemensamt verkställande organ (Executive), bestående av ordförandena i de tre råden jämte ytterligare tre representanter från resp. råd. En följd av denna omorganisation skulle bli att afrikaner omedelbart kunde ta säte och stämma i samtliga råd, samt snart nog också i beslutande organ, »styrelsen». Missionen som administrativt begrepp skulle genom detta komma att upphöra och istället föreslogs, att den nyorganiserade kyrko-missionsförvaltningen skulle få namnet »Evangelical Lutheran Church in Rhodesia».

Missionärskonferensen enades om att tiden för en omorganisation var inne. En kommitté bestående av biskopen och sex ledamöter tillsattes och man beslöt rekommendera, att synodalerådet utser lika antal ledamöter, för att utreda frågan om en omorganisation.

Den fråga, som det här gällde att lösa – frågan om förhållandet mellan mission och kyrka – angick ju till väsentlig grad kyrkans egna organ, synoden och synodalerådet. *Synoden* hade också varit samlad en tid före konferensen och hade därvid berört frågan om biskopens arbetsbörda och konstitutionens omarbetning. *Synodalerådet* beslöt vid sitt sammanträde en vecka efter konferensen att instämma i förslaget om en gemensam kommitté och utsåg för sin del sex ledamöter. De valda bildade sedan en 13-mannakommitté: »Committee for the Reorganisation of the Church and Mission administration» («Kommitten för omorganisation av kyrkans och missionens förvaltning»).

Denna kommitté sammanträdde två gånger under tiden fram till nästa års konferens. Här skall endast huvuddragen i dess förslag tas upp.

Till en början utgick man ifrån tanken att missionsrådet alltfört skulle finnas till och genom sin ordförande vara representerat i Domkapitlet (Church Council). Vid kommitténs andra sammanträde (nov. 59) presenterades ett förslag som

man sedan i stort sett kom att hålla sig till och bearbeta. Som ledmotiv angavs nu att det skulle finnas endast ett verkställande organ (executive) – domkapitlet.

Förslaget såg ut på följande sätt:

Domkapitlet (Church Council):

Ex officio medlemmar:

biskopen (ordf.)

prostarna

chefsläkaren

skolsekreteraren

missionsrådets ordf.

Medl. valda av kyrkomötet:

två präster

tre lekmän

två präster *eller* lekmän

Kyrkomötet (Church Assembly):

biskopen

samtliga präster

tre lekmän valda av missionärs-
konferensen

andra lekmän valda av resp.

församlingar

Kommittéer (Boards):

Skolkommittén (Education Board)

Sjukhusrådet (Medical Board)

Missionsrådet:

Beträffande missionsrådet skulle ordf. som förut väljas av missionärskonferensen och utses av missionsstyrelsen.

Vidare rekommenderades att varje medlem av en luthersk kyrka, som genom sitt arbete är knuten till kyrkan, skulle kunna väljas till medlem av domkapitlet.

En av ledamöterna i kommittén fick i uppdrag att utarbeta förslag ang. ordningen för val till kyrkomötet samt ang. missionsrådets sammansättning. Särskilt intressant är i förslaget försöket att lösa frågan om missionsrådets inordnande under kyrkans beslutande organ. Ett av de främsta syftemålen med reorganisationsarbetet var ju att åstadkomma en integration av missionen i kyrkan och under en gemensam styrelse. Men man hade, som framgår av förslaget, ännu inte övergett tanken att missionsrådet och missionärskonferensen skulle ha ett visst inflytande. Detta framgår även därav att missionsrådets ordf. skulle vara självskriven medlem av domkapitlet, samt därav att konferensen skulle få välja tre representanter till kyrkomötet. Därmed stode ju missionen med en fot kvar i den gamla ordningen, enligt vilken missionen och kyrkan var två skilda storheter. Det bör här påpekas, att missionsrådet och konferensen under den fortsatta behandlingen av förslaget icke fick behålla denna ställning (se nedan).

Vid missionärskonferensen 1960 redogjorde kommitténs ordf., biskop Albrektson, för det dittills nådda resultatet. Grundlinjerna för den nya konstitutionen var nu färdiga. Man hade eftersträvat att ge den en så enkel och okomplicerad utformning som möjligt utan att äventyra dess funktionsduglighet. Tanken på 'partnership' mellan svarta och vita hade varit vägledande.

Konferensen diskuterade möjligheterna att påskynda arbetet och föreslog att kommittén utsåg ett arbetsutskott, som skulle arbeta vidare på förslaget. Ett sådant arbetsutskott kom också till stånd och detta kunde i juni 1961 lägga fram sitt förslag, varpå huvudkommittén efter överarbetning av detta kunde lägga fram sitt slutförslag, av den 7-8 juli 1961, »*Förslag till konstitution för den Evangelisk-Lutherska kyrkan i S. Rhodesia*». Det var detta förslag som förelades *synoden i sept. 1961* och som därefter remitterades till olika instanser för yttrande. Förslaget behandlades således av missionärskonferensen (sept. 1961), missionsstyrelsens konstitutionskommitté (nov. 1961), missionsstyrelsen (dec. 1961), missionsrådet (mars

1962) och av synodalrådet (i april 1962). Därefter kom förslaget tillbaka till synoden för dess slutliga avgörande.

Om *förslagets behandling vid synoden 1961* säger protokollet: »Varje paragraf lästes upp och förklarades grundligt både på engelska och chikaranga. Medlemmarna gavs tillfälle att yttra sig om varje fråga som gav anledning till diskussion. . . . De flesta paragrafer godkändes av synoden så som de var föreslagna, men följande ändrades . . .»

Av de ändringar som synoden företog skall endast tre nämnas. Den ena gäller kyrkans bekännelse, där synoden ville fastslå »den *oförändrade* augsburgska bekännelsen» gentemot förslagets formulering: »den augsburgska bekännelsen». Den andra ändring som synoden företog gällde frågan om vem som skall ha att godkänna prästkandidaterna, biskopen och domkapitlet, eller endast domkapitlet. Synoden valde det senare, men frågan kom igen till slutavgörandet vid synoden 1962 och fick då en annan behandling. En tredje ändring som förtjänar nämnas är den som synoden gjorde i par. om lekmanarbetare i kyrkan. Förslaget hade inte nämnt lärarna bland dessa arbetare, men synoden ville ha dem med bland kyrkans arbetare.

Förslaget gick därefter vidare till *missionärskonferensen 1961*. Denna granskade och godkände förslaget, men gjorde några mindre ändringsförslag. För att understryka kyrkans episkopala författning ville man att biskopen skulle nämnas jämte domkapitlet i par. om antagande av prästkandidater. Vidare önskade man i överenskommelsen mellan kyrkan och missionen (DA, »Terms of Agreement»), det viktiga tillägget i avd. om fältsekreterarens ställning: »Om meningsskiljaktigheter uppstår avgör Svenska Kyrkans Missionsstyrelse».

Först när det av synoden preliminärt godkända förslaget förelåg har det blivit aktuellt att *konstitutionskommittén i Uppsala* kopplades in. Dess kommentar kom att ligga till grund för styrelsens beslut. *Styrelsen* godkände för sin del konstitutionsförslaget, men med vissa påpekanden. Bl. a. anslöt sig styrelsen till missionärskonferensens ändringsförslag (= det

ursprungliga förslaget) i frågan om antagande av prästkandidater. En viktig punkt i DA tog styrelsen upp med förslag om ändring. Det gällde frågan om missionärernas ställning i kyrkan. Enligt förslaget skulle domkapitlet erbjuda missionärskonferensen att välja *fyra* lekmannamissionärer till kyrkomötet såsom icke röstberättigade medlemmar. Styrelsen föreslog att denna mening skulle utgå, eftersom en sådan bestämmelse skulle markera missionärsinslaget i kyrkan. Å andra sidan föreslog styrelsen att bestämmelsen om att missionärerna skulle vara »associerade medlemmar» i kyrkan skulle ändras, och att missionärer som arbetar i kyrkan skulle vara medlemmar i kyrkan och ha rättigheter och förmåner som kyrkomedlemmar. I den slutliga överenskommelsen (DA) har styrelsens förslag i dessa avseenden följts.

Missionsrådet, som nu fick förslaget till behandling, ställde sig positivt till styrelsens ändringsförslag. Med anledning av ett påpekande från styrelsen, om vem som sammankallar extra kyrkomöte, föreslog missionsrådet, att detta skulle avgöras av domkapitlet (par. 25 (a)). På denna punkt anslöt sig *synodalerådet* till missionsrådets förslag. I övrigt gjorde synodalerådet endast smärre kommentarer.

Som en sammanfattning av remissbehandlingen kan sägas, att inga större anmärkningar hade framkommit mot förslaget. Mindre ändringsförslag hade gjorts, t. ex. om tillägg av par. 14 (f) om val av sekreterare och biträdande sekreterare i pastoratskyrkorådet m. fl. organ. Man har vidare velat markera biskopens ställning i domkapitlet genom att denna särskilt nämns i samband med bestämmelserna om antagande av prästkandidater. Förslag om bestämmelser för sammankallande av extra kyrkomöte har vidare tillkommit. De två sistnämnda ändringsförslagen torde vara de viktigaste. De här nämnda godkändes av *synoden*, när denna i juli 1962 slutbehandlade förslaget, vilket den 9 juli antogs som kyrkans nya konstitution.

Ovanstående redogörelse för konstitutionsarbetet avser inte att vara uttömmande. Eftersom det endast varit fråga om att

belysa och följa gången av arbetet, har många detaljer förbi-gått.

Vi skall nu se något på konstitutionens innehåll. Också här måste vi inskränka oss till några frågor av särskilt intresse.

Några synpunkter på konstitutionens innehåll

Till en början kan vi konstatera att de tre frågor, som an-getts som väsentliga orsaker till behovet av en ny konstitution, synes ha fått en av allt att döma tillfredsställande lösning i och med den nya konstitutionen.

Biskopsfrågan får anses löst genom att konstitutionens 6 och 7 par. fastslår, att biskopsämbetet finns i kyrkan, och genom att par. 27 stadgar att biskopen är kyrkans ledare, varjämte hans funktioner anges.

Frågan om ekonomin har såtillvida kommit i ett nytt läge, som det nu är kyrkan själv, som har hand om alla ekonomiska frågor – med undantag av sådana som gäller missionärerna och deras anställningsförhållanden – och det är kyrkan, som gör upp budget för hela verksamheten. Det finns inte längre nå-
gon missionsbudget i den gamla meningen, vid sidan av kyr-
kans.

Förhållandet kyrka - mission i övrigt har genom de anförda förändringarna kommit i ett helt nytt läge. Det finns inte längre någon risk för »diarki på missionsfältet». Till detta skall vi återkomma senare. Nu först skall några särskilda frågor be-
lysas.

Bekännelsefrågor

Konstitutionens par. 2, som handlar om kyrkans tro och lära, är ganska kortfattad. Där sägs att den grund på vilken kyrkan står är »(1) Guds ord, nämligen Gamla och Nya tes-tamentets kanoniska böcker, (2) den apostoliska, den nicean-

ska och den athanasianska trosbekännelsen och den rena lutheranska läran i enlighet med Martin Luthers Lilla Katekes och den oförändrade Augsburgska bekännelsen».

Man kunde kanske väntat sig en mera utförlig paragraf om bekännelsen, särskilt med tanke på de förhållanden i vilka kyrkan står. Man kunde t. ex. väntat sig, att något skulle sagts med avseende på afrikanska frågeställningar, som har att göra med förfädersdyrkan, afrikansk gudstro, totemism, sektrörelser etc. Därom sägs emellertid ingenting i denna paragraf. Det enda, som sägs i dessa frågor i konstitutionen, står i par. 3 B, andra stycket, där det sägs, att till kyrkans uppgifter hör »att övervinna okunnighet och vidskepelse genom en sund undervisning av de unga».

Å andra sidan skall det noteras att formuleringen av bekännelseparagrafen (par. 2) verkar vara väl övervägd. Till sitt innehåll *skiljer den sig* ganska väsentligt från den gamla konstitutionens motsvarande paragraf. För jämförelsens skull återges här den gamla konstitutionens formulering: »Kyrkans uppgift är att genom Ordet och Sakramenten uppbyggas på Jesus Kristus, hennes levande grund, i enlighet med apostlarnas och profeternas lära, såsom denna förklaras i Martin Luthers lilla katekes och Confessio Augustana, så att hon blir ett heligt tempel i Herren». Det är intressant att här jämföra Tamulkyrkans, Zulukyrkans, Hayakyrkans och Rhodesiakyrkans konstitutioner med varandra. Man finner då att Rhodesiakyrkans bekännelse 1962 ganska ordagrant överensstämmer med såväl Zulukyrkans 1958, som den bekännelse som ingick i Tamulkyrkans konstitution 1920, medan däremot Hayakyrkans bekännelse 1960 ganska ordagrant återger – Rhodesiakyrkans från år 1941(!). Zulukyrkans konstitution har emellertid även med Konkordieboken, vilket inte är fallet i Rhodesiakyrkans. En viktig bestämmelse beträffande bekännelseparagrafen återfinns i par. 32, där det sägs, att paragrafen om kyrkans tro och lära icke får ändras. (Par. 32 får icke heller ändras!).

Kyrkoordningsfrågor

Här kan man särskilt peka på par. 4 I–IV, om medlemskap i kyrkan. Medlemskap i kyrkan vinnes genom dopet och genom upptagande av sådana som tillhört andra kyrkor. Vidare kan man här notera att medlemskapet i kyrkan medför såväl förmåner som förpliktelser. Den som inte uppfyller sina förpliktelser, blir ställd under kyrkotukt, som kan leda till uteslutning, dvs. förlust av medlemskapet. Denna par. gäller således även missionärerna, i den mån de uppfyller villkoren för medlemskap i kyrkan. Missionären har alltså *såsom kyrkomedlem* samma rätt som andra kyrkomedlemmar att göra sin stämna hörd i frågor som gäller kyrkan.

Bland lekmannamedhjälparna (»layworkers») räknas också lärarna (par. 6). Dit räknas även evangelisterna, som står som ledare för lokalförsamlingarna och med äldste vid sin sida (par. 8–12). Som äldste kan också kvinnor väljas – men de kan där emot inte bli evangelister. Etiska och liknande frågor får väl anses höra hemma under denna paragraf (4), där i detta sammanhang inte minst II(e), vari kyrkotukten uppräknas som en av kyrkomedlems »plikter», under hänvisning till Mt 18: 15–18, förtjänar observeras.

Organisationsfrågor

Organisatoriskt är kyrkans administration uppbyggd så som framgår av bifogad skiss. Kyrkan är uppdelad i två kontrakt, vardera under en prosts ledning. Pastoratet, under en prästs ledning, består av ett antal (lokal-)församlingar, vardera under ledning av en evangelist. Kyrkoråd och stämmor hör också till organisationen, enligt välkänd ordning.

Det har tidigare antytts att planerna på att behålla missionsrådet som en instans med vissa befogenheter i kyrkan inte kunde fullföljas. Missionsrådet ombildades till en fältkommitté, efter mönster från Tamulkyrkan i Indien, och med uppgift att handha missionärernas personliga angelägenheter och förvalta

SKM:s kvarvarande egendom i Sydrhodesia jämte en del andra uppgifter. Dess ledare blev en fältsekreterare som har säte men inte rösträtt i domkapitlet. Under revisionsarbetet försvann också konferensens rätt att utse representanter i kyrkomötet. Istället kom ordförandena i sjukhusrådet och skolkommittén att bli självskrivna medlemmar i domkapitlet – och därmed också i kyrkomötet, där domkapitlets medlemmar är självskrivna ledamöter.

Bland övriga organisationsfrågor kan ett par nämnas. Om *prästval* sägs ingenting i konstitutionen – istället missiveras prästerna av domkapitlet, liksom fallet var under den gamla ordningen. Detta gäller också andra anställda i kyrkans tjänst. I viss mån gäller samma bestämmelser för missionärer, men här har fältsekreteraren och i sista hand missionsstyrelsen ett avgörande ord, när så behövs.

Svenska Kyrkans Mission omtalas i konstitutionen endast i samband med domkapitlets funktioner. Samma sak gäller missionärerna.

Särskilda bestämmelser

Vissa frågor regleras, eller är avsedda att i framtiden regleras, genom särskilda bestämmelser – By-laws – som på förslag av domkapitlet fastställas av kyrkomötet. Sådana bestämmelser reglerar enligt konstitutionen, förutom *biskopsval*, även

möjligheten att bli medlem i kyrkan, för den som tillhör en annan kyrka,

katekumenernas ställning i kyrkan,

sjukhusrådets och skolkommitténs ställning till kyrkomötet,

tillsatta kommittéers verksamhet,

prästmötets uppgifter,

vissa ekonomiska frågor,

andra frågor, för vilka sådana bestämmelser utfärdas, (jfr par. 30).

Förhållandet kyrka-mission efter 1962

Konstitutionen belyst utifrån »Document of Agreement» (DA)

Hur förhåller sig kyrka och mission till varandra på »rhodesiafältet» efter 1962? Därom heter det i inledningen till den överenskommelse som undertecknades i början av 1963: 1. »Svenska kyrkan erkänner den evangelisk-lutherska kyrkan i S. Rhodesia såsom självstyrande och med full auktoritet över sitt arbete och sina funktioner . . .» 2. »Den evangelisk-lutherska kyrkan i S. Rhodesia erkänner Svenska Kyrkans missionsstyrelses *missionärer* såsom representanter för Svenska Kyrkan . . .»

Vidare heter det att de två har »funnit det lämpligt att låta det nuvarande systemet med delad administration av arbetet upphöra och att genomföra en fullständig sammanslagning av deras gemensamma strävan».

Missionärernas ställning i kyrkan under den nya konstitutionen

Vad som en gång var »Svenska Kyrkans Mission i Rhodesia» har strängt taget upphört att existera, eller riktigare, uppgått i kyrkan, enligt den nya ordningen. Därför erkännes i fortsättningen (se ovan) endast missionärer, skickade på uppdrag av SKM för arbete i kyrkan. Det finns därför anledning att ta upp några punkter, där missionärernas ställning berörs.

Det har redan förut påpekats att missionsstyrelsen (CSM Board) och dess missionärer nämns i konstitutionen endast i samband med domkapitlets verksamhet. Det är domkapitlet som erbjuder missionärer arbete i kyrkan och dess institutioner och det är samma instans som har att anhålla hos missionsstyrelsen om missionärer. Överenskommelsen (DA) tolkar detta så att missionärer som arbetar i kyrkan skall vara medlemmar av kyrkan, med de rättigheter och skyldigheter som tillkommer sådana. Missionärerna står emellertid fortfa-

rande i SKM:s tjänst, avlönade av den och underkastade dess bestämmelser.

Missionsstyrelsen kan inte göra anspråk på att få besätta någon viss befattning i kyrkan med någon av sina missionärer – bortsett ifrån att fältsekreteraren har rätt att, utan att äga rösträtt, delta i domkapitlets sammanträden.

Å andra sidan försäkrar kyrkan att den är villig att ta emot missionärer som den behöver och som är tillgängliga, och kyrkan är fri att välja missionärer till förtroendeposter och styrande organ inom kyrkan. I sitt arbete är alltså missionärerna ansvariga inför kyrkans myndigheter, men i personliga frågor är de bundna av SKM:s bestämmelser.

Missionens egendom

I konstitutionen talas inte om någon egendom tillhörig Svenska Kyrkans Mission. Däremot talas om att kyrkan skall ha rätt att besitta såväl som avyttra egendom. När därför DA talar om att all egendom registrerad på »the Church of Sweden Mission in S. Rhodesia», skall överlämnas till kyrkan, så undantages fullt konsekvent endast svenska skolan samt missionärernas bostäder och möbler och vad därtill hör. Missionen kan emellertid å kyrkans vägnar fungera som förvaltare (Trustee) av egendom, som inte kunnat överföras till kyrkan, på grund av att landets lagar hindrar detta (DA).

Ekonomiska mellanhavanden

Rörande ekonomiska mellanhavanden stadgar konstitutionen endast, att om bistånd begäres från SKM, så skall domkapitlet bestämma den slutliga budgeten, sedan SKM beslutat om storleken av sitt bidrag. Här kompletterar DA genom att fastslå, att SKM ensam bestämmer storleken av sina bidrag till kyrkan.

Vi har sökt följa tillkomsten av den nya konstitutionen för Rhodesiakyrkan (ELCSR). Att den första konstitutionen bildar stommen i den nya, är naturligt. Men den förde också, som vi sett, med sig den första orsaken till behovet av en omarbeting – eller komplettering – den olösta biskopsfrågan. Nya anledningar kom efter hand. Här har några nämnts. De politiska frågorna ha medvetet utlämnats. Men det är uppenbart att den politiska självständighetsrörelsen i Afrika också har övat inflytande på kyrkornas arbete. Detta hävdas också från ansvarigt håll inom missionens ledning. I viss mån har det legat i styrelsens hand att bromsa eller påskynda utvecklingen, allteftersom den bedömt vara riktigast. När »klarsignal» i biskopsfrågan getts, kunde också övriga frågor tas upp – dels frågan om konstitutionen, dels frågan om förhållandet mellan mission och kyrka. Detta skedde i början av 1958. Konstitutionskommittén bestod av hälften afrikaner och hälften missionärer. Det väsentliga är här inte vem som kommit med det ena eller andra förslaget, utan fastmer förslagets innebörd och värde. Det har i det föregående framkommit att ett noggrannt kommittéarbete lett till, att det slutliga förslaget kunnat antagas utan alltför stora ändringar. Under arbetets gång har dock nya impulser undan för undan kommit till och övat inflytande på slutresultatet. Den nya konstitutionen har *vuxit* fram. Den har paralleller i de afrikanska systerkyrkornas konstitutioner, med vilka den har mycket gemensamt, men från vilka den också skiljer sig i många avseenden. Direkt och indirekt tyder dess innehåll på, att också Svenska Kyrkan har lämnat sitt bidrag – något som är helt naturligt. Men trots »arv» och påverkan, må väl den unga kyrkans konstitution tillerkännas sina egna, klart markerade särdrag.

Om kyrkans uppgift sägs det i konstitutionen, att denna är »att samarbeta i ömsesidig förståelse med andra evangeliska kyrkor». Som ett steg i förverkligandet av denna uppgift får man väl se kyrkans ansökan om medlemskap i Lutherska Världsförbundet, där den blev upptagen som ny medlem vid mötet i Helsingfors.

Den Evangelisk-Lutherska Kyrkans i S. Rhodesia konstitution 1962 får sin särskilda relief i det faktum, att kyrkans ledare, biskop Arvid Albrektson, som lett arbetet med konstitutionens utarbetande fram till dess slutliga antagande, gick bort mindre än ett år efter dess fullbordan. Det officiella undertecknandet av »Document of Agreement» i Gwanda, S. Rhodesia, den 13 mars 1963, var hans sista ämbetsutövning som biskop. Rhodesiakyrkans konstitution kan betraktas som ett minnesmonument över hans jämmt 30-åriga tjänst i denna kyrka.

